

УДК 347

SECTORAL FOUNDATIONS OF CIVIL LAW ON THE REGULATION
OF PRIVATE RELATIONS BETWEEN PERSONS

*Konstantin Iskrov*¹

*Maria Bukur*²

ГАЛУЗЕВІ ОСНОВИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА У РЕГУЛЮВАННІ
ПРИВАТНИХ ВІДНОСИН МІЖ ОСОБАМИ

*Костянтин Іскров*¹

*Марія Букур*²

Abstract. *The presented article includes a brief and, in the opinion of the authors, important conceptual analysis of information about the branch elements of the discipline of civil law of Ukraine. The article will also mention the participants in civil relations and give them a certain legal characteristics, emphasizing the importance of the existence of the principle of dispositiveness as a basis for interaction between participants.*

The importance of the study of civil law today is that it regulates all private relations between participants (individuals and legal entities, states, etc.), namely: property, commodity-money, other property and non-property relations.

Key words: *civil law of Ukraine, property, personal non-property relations, legal capacity, participants of civil law relations.*

Анотація. *Представлена стаття охоплює в собі стислий і на думку авторів важливий понятійний аналіз інформації про галузеві елементи навчальної дисципліни цивільне право України за допомогою яких упорядковано вивчення сукупності норм цивільного законодавства безпосередньо спрямованих на регулювання відносин які складають основу функціонування усієї суспільної системи держави. У статті буде також зазначено про учасників цивільних відносин і дана їм певна правова характеристика, підкреслена важливість*

¹ PhD, Izmail State University of Humanities, Ukraine, Address: Repina St, 12, Izmail, Odessa Region, 68601; E-mail: Iskrov_k@ukr.net

¹ 2nd year student of the Faculty of Ukrainian Philology and Social Sciences, Izmail State University of Humanities, Ukraine, Address: Repina St, 12, Izmail, Odessa Region, 68601; E-mail: Mashabukur@ukr.net

² Кандидат юридичних наук, старший викладач, Ізмаїльський державний гуманітарний університет. Україна, адреса вул. Репіна, 12, м. Ізмаїл, Одеська область, 68601; E-mail: Iskrov_k@ukr.net.

² Студентка 2 курсу факультету української філології та соціальних наук, Ізмаїльський державний гуманітарний університет. Україна, адреса вул. Репіна, 12, м. Ізмаїл, Одеська область, 68601, Email Mashabukur@ukr.net

VII Дунайські наукові читання

існування принципу диспозитивності як основи регулювання взаємодії між учасниками.

Важливість на сьогоднішній день вивчення цивільного права полягає в тому, що воно регулює усі приватні відносини між суб'єктами (фізичні та юридичні особи, держави, тощо), а саме: речові, товарно-грошові, інші майнові та немайнові відносини.

Ключові слова: *цивільне право України, майнові, особисті немайнові відносини, дієздатність, правоздатність, суб'єкти цивільно-правових відносин.*

Всім нам відомо, що цивільне право – є фундаментальною дисципліною та добрим підґрунтям для освоєння більш складних юридичних предметів, та вивчається на юридичних факультетах вищих навчальних закладів.

Метою цієї статті є структуроване представлення основного понятійного апарату цивільного права України як галузі права і навчальної дисципліни і окрема характеристика основних учасників цивільних відносини.

Питанню вивчення цивільного права, відносинам які ним врегульовані займались такі вчені Н. Кузнецова, М.Галянтич, В.К. Матвійчук, В.П. Мироненко, інші.

На нашу думку, якщо звичайне право в нашому житті посідає чи не найперше місце у регулюванні відносин, то цивільне право яке містить частину звичайних норм є регулятором багатьох суспільних процесів, що зустрічаються на кожному кроці.

Перейдемо безпосередньо до визначення поняття цієї дисципліни. Цивільне право – є безпосередньо громадянським правом, тобто стосується всіх громадян нашої держави. Воно є приватним правом, не дивлячись на те, що може регулювати відносини між суб'єктами і публічного права також. Цивільне право регулює певну групу відносин за участю фізичних та юридичних осіб і держави в цілому.

Фізичні особи, то люди. Але щоб особа була суб'єктом цивільно-правових відношень – важлива наявність правоздатності та дієздатності.

З самого народження людина, від немовляти до старшої людини, має таке право, як правоздатність. Тобто іншими словами – це здатність мати певні цивільні права та обов'язки. Закінчується правоздатність вже зі смертю людини. Отже, можна казати, що будь-яка особа на планеті Земля має таку правоздатність.

Щодо дієздатності, вона набувається в залежності від того, як зростає людина, як вона набуває досвід. Тобто, можливість своїми діями набувати юридичних прав та обов'язків – це дієздатність. А чи має, наприклад, немовля дієздатність? Ні. Адже воно не має можливості відповідати за свої дії.

Отже, щоб набувати своїми діями певні права та обов'язки – ми повинні мати певний рівень досвіду і певний рівень розуміння. На відміну від

правоздатності, дієздатність набувається з віком особи.

Також на відміну від правоздатності, дієздатність поділяється на три частини, тобто три основних види: часткова дієздатність, неповна дієздатність, повна дієздатність.

Часткова дієздатність з 6 років приблизно і продовжується до 14 років, тобто людина може здійснювати дрібні побутові правочини – певні юридичні дії, наприклад, купівля чогось, а це вже невеличка дія, яка пов'язана з поняттям правочину.

Неповна дієздатність відбувається вже з віком 14 років до 18 років. З 14 років особа вже може отримати ID-карту, яка визначає її приналежність до певної держави, тобто документ, який підтверджує її громадянство. Особа може здійснювати певні правочини, вже більшого масштабу, наприклад, вільно розпоряджатися своїми коштами, стипендією, може відкрити свій банківський рахунок, який вже не буде закріплено за батьківським. Щодо угод, то це з дозволу батьків або осіб, які їх замінюють.

Щодо повної дієздатності, особа має здійснювати будь-які дії, не заборонені законом. Наприклад, відкривати підприємства, відкривати банківські рахунки. Тобто, по суті це вже повноправна особа в юридичному контексті. Крім того, вона вже сама несе за себе відповідальність.

Але буває, що особа віком навіть з 18 років – не може відповідати за свої дії. В таких випадках, за рішенням суду вона може або частково позбавитися цієї дієздатності, або повністю бути визнаною недієздатною, це все суто залежить від її психічного стану. В такий момент людина визнана офіційно недієздатною і вже не може нести за себе відповідальність, до неї може бути приставлено людину-опікуна, яка буде відповідати за неї. Наприклад, людина буде також позбавлена права голосу на виборах, тобто вона не зможе відповідати і осмислювати свої дії.

Фізична особа не є єдиним учасником правовідносин. Процес концентрації і централізації капіталу, обумовлений переходом від натурального господарства до товарного призвів до необхідності створення окремої від фізичної особи – учасника правових відносин, яку ми називаємо юридична особа. Перевага юридичної особи, що участь її в обороті від свого імені персоніфікує її, відособлюючи від учасників. Юридична особа – втілення інтересів і капіталу визначеної групи осіб. За відсутності, на відміну від фізичних осіб, фізичної форми свого існування вона представлена в якості фікції людської істоти, є її тінню. Але в участі в цивільно-правових відносин вона наділяється такими самими правами і обов'язками, що й фізична особа. Юридичні особи поділяються на товариства та установи.

Звернувшись до кодексу, а саме до статті 2, можна виділити, що учасниками цивільно-правових відносин може бути держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави, тощо [3, с. 2].

VII Дунайські наукові читання

Потрібно підкреслити, про іншу, на нашу головну ознаку системи норм цивільного права, а саме наявність диспозитивного принципу регулювання відносин між учасниками, який ґрунтується на засадах юридичної рівності, майнової незалежності, вільного волевиявлення, що насамперед є також актуальними і важливими в наш час.

Основними джерелами регулювання цивільно-правових відносин – є звісно, Конституція України, Цивільний кодекс України, Закони України та інші нормативно – правові акти.

Цивільно–правові відносини можуть виникати між юридично рівними і незалежними один від одного суб'єктами, що мають власне майно. Безпосередньо цивільне право виділяє дві групи відносин – це майнові та особисті немайнові. Майнові – коротко кажучи, виникають між людьми з питань майна та взагалі будь-яких матеріальних благ, які мають економічну форму товару. Об'єктами майнових відносин можуть бути речі, гроші або цінні папери, майнові права, тощо. А вже особисті немайнові відносини виникають з питань тих благ, що тісно пов'язані з особистістю їх володарів. Особливістю немайнових відносин є те, що вони є невідчужуваними і не переходять від одних суб'єктів до інших. До таких відносин можна віднести, наприклад, авторські права, інтелектуальна власність, право на життя, таємницю кореспонденції та інші, це все є нематеріальними благами, згідно Цивільного кодексу України. З виникненням цивільно-правових відносин їхні учасники не можуть нав'язувати свою волю один одному, а тому їхні стосунки повинні базуватися на основі досягнутої згоди.

Цивільне законодавство та всі вищеперераховані відносини ґрунтуються на таких принципах: неприпустимість свавільного втручання в особисте життя фізичної особи; свобода договору; свобода підприємництва; неприпустимість позбавлення права власності; судовий захист прав, якщо вони порушені; справедливість, добросовісність та розумність – дані засади є в статті 3 ЦКУ [3, с. 2].

Що, стосується системи цивільного права, то це сукупність конкретно окремих частин – підгалузі, інститути, юридичні норми. Це все залежить один від одного і перебуває в неперервному зв'язку.

Систему можна поділити по частинам. Є загальна, а є особлива. Загальна більш звична для повсякдення, адже складається з таких норм, що стосуються безпосередньо всіх цивільно-правових відносин, які ми можемо зустріти в наш час. Сюди можна віднести, наприклад, позовну давність (строк у межах якого особа має право звернутися до суду, стосовно свого захисту), будь-які угоди, довіреність та інші.

Особлива частина, на те й особлива, бо складається з таких норм, що регулюють певні групи спеціальних відносин цивільного права. Не так звично в

наш час можна зустріти питання з приводу раціоналізаторської пропозиції, або право на відкриття або взагалі право на винахід корисної моделі.

Як і всі галузі права – цивільне також постійно оновлюється, вдосконалюється. І завдання, насамперед, саме юридичної науки такого права – є вивчення закономірностей цивільно-правового регулювання суспільних відносин.

Регулювання суспільних відносин в цивільному праві відбувається за допомогою певних способів та заходів, які впливають на формування поведінки суб'єктів відносин. Сукупність таких способів та заходів прийнято називати методом цивільного права. Метод цивільно-правового регулювання — на питання, яким чином відповідні суспільні відносини ним регулюються. Цивільно-правовий метод характеризується юридичною рівністю сторін автономією їх волі та їх майновою самостійністю; диспозитивністю (правом сторін самостійно визначати характер своїх відносин у межах чинного законодавства); особливим способом вирішення спорів між учасниками цивільних правовідносин; наявністю майнової відповідальності сторін [1, с. 5].

Юридична рівність методу проявляється в тому, що сторони є рівні у відносинах, кожна сторона має свій комплекс невідчужуваних прав та обов'язків. Такі права полягають у вільному використанні і розпорядженні своїм майном.

Договір між сторонами – спосіб врегулювання змісту цивільних прав та обов'язків. В цьому і полягає диспозитивність. Тобто здатність учасників самостійно визначити характер своїх відносин. Це можливо тільки при вільному волевиявленні сторін. В основному в цивільному праві все будується на диспозитивних нормах, рідко зустрічаються імперативні.

Поряд з методами цивільного права постають його функції, разом це становить основні елементи и відображає сучасне цивільне право.

Функції – безпосередньо напрями впливу цивільних-правових норм на суб'єктів права. Цивілістична наука, цивільне законодавство, практика розрізняють такі функції цивільного права: регулятивну, охоронну, попереджувально-виховну та попереджувальна стимулюючу [1, с. 6].

Регулятивна перш за все регулює наданні права та обов'язки суб'єктам цивільно-правових відносин. Охоронна ж захищає надані права та обов'язки, з цього випливає стаття с ЦК, що кожна людина має право на захист своїх прав, на судових захист. Також така функція має на увазі встановлення відповідальності за цивільні правопорушення.

Виховна формує, перш за все, правильне ставлення до права, і не тільки до цивільного. Неналежне виконання згідно тієї функції, може призвести до розмивання межі між правом і «не правом».

На нашу думку, є не менш важливою частина норм цивільного права які регулюють відносини захисту свого цивільного права у разі його порушення,

VII Дунайські наукові читання

невизнання або оспорювання. Кожна особа має право на захист свого інтересу, який не суперечить загальним засадам цивільного законодавства [2, с. 10].

Способами захисту цивільних прав та інтересів можуть бути: визнання права; визнання правочину недійсним; припинення дії, яка порушує право; відновлення становища, яке існувало до порушення; примусове виконання обов'язку в натурі та інші [2, с. 10].

Відповідно до ст. 17 ЦК України захист цивільних прав та інтересів може здійснюватися Президентом або органами державної влади, або органами місцевого самоврядування. Всі органи, Президент можуть здійснювати цивільний захист у межах своїх повноважень, визнаних Конституцією. Кожна особа в свою чергу, має право звернутися за захистом своїх цивільних прав.

Способи захисту можуть бути різні, вони зазвичай передбачені правовими нормами, які регулюють конкретні правовідносини.

Також особа має право на самозахист, тобто це тоді, коли суб'єкт захищає себе власними діями. Це відбувається без звернення особи до суди або до іншого органу. Способи самозахисту також можуть бути різними, головне, щоб вони не порушували закону, а також моральних засад суспільства. Для цього потрібно адекватно усвідомлювати загрозу порушення права, засіб захисту та чіткі наслідки, які він може спричинити. Способи можуть встановлюватися законом або договором цивільно-правових відносин.

Зважаючи на можливість заподіяння шкоди цивільним правам інших осіб при застосуванні самозахисту (заподіяння шкоди майну, немайновим благам), то він допускається при отриманні таких умов: заподіяна шкода має бути менш значною; реальна небезпека, яка загрожувала цивільним правам особи при даних обставинах, не могла бути усунена іншими засобами. Застосування цього способу у вказаних межах звільняє від відповідальності за шкоду, заподіяну третій особі, яка порушила або порушує права та інтереси того, хто захищається [2, с. 15].

Отже, всі вищеперераховані основи цивільного права наведені для того, аби люди, які не мають можливості отримати юридичну професію або не можуть читати підручник з даної дисципліни, бо їм складно розуміти терміни, зв'язані з іншою професією, дізналися про основні ступені цієї галузі для власного розвитку, для власного життя. Адже всім нам відомо, що право, в не залежності від того, якої галузі, все одно регулює і буде завжди регулювати наше життя. Що стосується саме цивільного, то всі наші відносини будуються на певних домовленостях, правочинах кожен день, навіть якщо це щось дрібне. Тому, вважаємо, що викладений у цій статті матеріал може бути корисним у вивченні навчальної дисципліни – Цивільне право України.

1. Матеріали лекцій з дисципліни «Цивільне право та сімейне право» / С.О. Ніщимна, Чернігів: 2016. 286 с.

2. Цивільне право України (у запитаннях та відповідях) : Навчальний посібник : Практикум / За ред. В. К. Матвійчука, І. С. Тімуша. К.: ВНЗ «Національна академія управління», 2013. 348 с.

3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 13. Ст. 451.

УДК 341.01

THE ROLE OF INTERNATIONAL LAW IN THE FORMATION OF LEGAL IDENTITY

Anastasiia Metil¹

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА У ФОРМУВАННІ ПРАВОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Анастасія Метіль¹

Abstract: *the purpose of the article was to reveal the content of the implementation and realization of the norms of international law on the way to the establishment and formation of the legal identity of mankind. The main points concerning the normative regulation of international law are singled out, the mechanism of transformation of its norms into a part of the national legislation is established. One of the available characteristics regarding the legal and gender identity of men and women in the world is given.*

Key words: *international law, norm, principle, treaty, equality, UN, implementation*

Анотація: *метою статті стало розкриття змісту імплементації та реалізації норм міжнародного права на шляху встановлення та формування правової ідентичності людства. Виокремленні основні моменти, щодо нормативного врегулювання міжнародного права, встановлений механізм перетворення його норм у частину національного законодавства. Надана одна з*

¹ Associate Professor, PhD, Izmail State University of Humanities, Ukraine, Address: Repina St, 12, Izmail, Odessa Region, 68601, Tel .: +380961545176, E-mail: Metilnasty1@gmail.com; ORCID: 0000-0002-9197-3937

¹ Кандидат юридичних наук, доцент, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, Україна, адреса: вул. Репіна, 12, м. Ізмаїл, Одеська область, 68601, м.м.: +380961545176, E-mail: Metilnasty1@gmail.com; ORCID: 0000-0002-9197-3937